Charlotte Gneuss (Ludwigsburg, Alemanya, 1992) va estudiar treball social a Dresden, escriptura creativa a Leipzig i escriptura teatral a Berlín. Els seus relats han estat publicats en diverses revistes literàries i col·labora habitualment amb el diari *Die Zeit*. Va guanyar la beca de teatre Leonhard Frank i ha fet d'editora d'una antologia per a la revista *Glückwunsch* (2023) i d'una altra per a *Neue Rundschau* (2024). *Gittersee*, la seva primera novel·la, va merèixer el premi de literatura de la Fundació Jürgen Ponto 2023 i va quedar finalista del prestigiós Deutscher Buchpreis el mateix any.

Carlota Gurt Daví (Barcelona, 1976) és traductora i escriptora. En altres vides ha sigut traductora tècnica, cap de producció d'arts escèniques i una estudiant malaltissa. Fa malabars entre la traducció, l'escriptura literària, l'articulisme i la vida real. Ha traduït autors com J. W. Goethe, Virginia Woolf, Nino Haratischwili o Nora Ephron.

Monika Helfer — «Coneixes la sensació? El teu cor està en flames però fas veure que no havia passat mai.»

***Süddeutsche Zeitung* —** «Una novel·la que es llegeix contenint la respiració i que sorprèn d'allò més per la potència literària d'una primera obra. Un llibre que perdurarà.»

***Frankfurter Allgemeine Zeitung* —** «Una primera novel·la que fa les preguntes pertinents.»

***Süddeutsche Zeitung* —** «L'atracció de la novel·la sorgeix del contrast entre l'atmosfera opressiva, les restriccions de l'Estat i el desig de llibertat.»

***Die Zeit* —** «És fascinant l'exactitud amb què Gneuss captura el sentiment de l'RDA a la seva novel·la mantenint, alhora, la versemblança. És un debut literari extraordinari.»

***Der Spiegel* —** «Gneuss troba una llengua pròpia, un ritme propi, una tonalitat pròpia per explicar la seva història. No hi ha ni una sola frase, res, que s'assembli a cap altra cosa que hagis llegit abans.»

***Tagesspiegel* —** «Gneuss ha escrit un llibre trepidant i definidor sobre què és ser jove a l'RDA.»

***Stern* —** «Un document contemporani presentat com un drama familiar. Hauria d'estudiar-se a les escoles. O, almenys, convertir-se en best-seller.»

Charlotte Gneuss

Gittersee

Traducció de l'alemany de Carlota Gurt Daví

ANTÍPODA, 95

EDICIONS DEL PERISCOPI

Títol original: *Gittersee*
Publicat originalment per Charlotte Gneuss
© S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main, 2023

Primera edició: octubre del 2025

© de la traducció: Carlota Gurt Daví, 2025
© del disseny de la coberta: Tono Cristòfol
© de la fotografia de coberta: Robert Roeske / Bundesarchiv
© de la fotografia de l'autora: Alena Schmick
© d'aquesta edició: Edicions del Periscopi SLU, 2025

Publicat per Edicions del Periscopi SLU
info@periscopi.cat | Web: www.periscopi.cat
Facebook: www.facebook.com/Periscopi
Twitter/X: x.com/Ed_Periscopi
Instagram: @edicions_del_periscopi

Impressió: Romanyà Valls, Capellades

Imprès a Catalunya – *Printed in Catalonia*

Edició a càrrec d'Aniol Rafel, Andrea Rovira i Marta Rubirola
Correcció: Miquel Saumell Santaeugènia, Òscar Lozano i Núria Saurina Eudaldo
Disseny de la col·lecció, de la coberta i dels interiors, i maquetació: Tono Cristòfol

Dipòsit legal: B 12655-2025
ISBN: 978-84-19332-97-4

Aquest llibre s'ha imprès amb un paper òfset cru de noranta grams i ha estat compaginat amb la tipografia Caslon Pro.

MIXT
Paper
FSC® C184949

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics.

Aquesta obra ha comptat amb el suport del Goethe-Institut
The translation of this work was supported by a grant from the Goethe-Institut

GOETHE INSTITUT

Per a la Hannelore

Per això mateix, les persones ens hem d'encarar als altres amb tanta reverència, amb tanta consideració i amb tant afecte com si fóssim a les portes de l'infern.

Franz Kafka, carta a Oskar Pollak
Praga, 8 de novembre del 1903

Comença un dia de l'any que s'acaba. En Rühle està dret, immòbil. Davant dels seus ulls, brilla un filferro tensat entre els faigs. Als seus peus, una mà sobresurt de la màniga d'un abric. La mà és pàl·lida i grossa. En Rühle li dona un cop amb la punta de la bota, la mà a penes es mou. El cos al qual pertany la mà té una moto a sobre. La moto projecta una llum groga sobre l'abric i la mà i la bufanda. De la bufanda en regalima sang. La sang tenyeix l'asfalt de negre. En Rühle tarda una mica a desfer els nusos, enrotllar el filferro i guardar-se'l a la butxaca. Quan es gira, les soles carrisquegen sobre el terra glaçat. Espantat, mira al seu voltant. Però només hi ha una merla que refila, un colom que parrupa. En Rühle nota el cor bategant-li a les temples. Al marge del camí, s'estén una fina capa de gebre. Enmig del gebre hi ha un manyoc negre, com un pardal que hagués caigut a terra. En Rühle l'agafa i ara té un guant a la mà. De pell tova i ben adobada.

I

1

Teníem setze anys. Només dos nois. En Thorsten i en David. Avui res de ximpleries, va dir la Betzler, i va desplegar la pissarra. Sembrem i collim per a la prosperitat socialista, hi deia en una lletra polida. La Betzler es va posar bé la permanent i va dir, avui parlarem de la sembra de la col. L'Anna va interrompre-la per preguntar, puc anar al lavabo. La Babsi va dir, altre cop aquesta. És que té secrets amagats al lavabo. L'Anna es va girar, doncs no, tinc la regla. No li interessa a ningú, va cridar la Kerstin, però la porta ja s'havia tancat. Calleu. La Betzler va picar la pissarra amb el guix. Quins plats porten col. Estofat, verdures gratinades, botifarró esparracat de la iaia morta, va respondre la Marlene.

Fes el favor d'aixecar la mà, va dir la Betzler. La Marie va escriure a la meva llibreta: Que pesats que estan tots. Jo vaig escriure a sota: Tu la primera. Deixa la meva llibreta en pau. A fora, un gat caminava pel ciment esquerdat. La Marie va ratllar la frase: ~~Deixa la meva llibreta~~ en pau. Llavors es va inclinar cap a mi i va xiuxiuejar, com va amb en Paul.

Divendres, quan en Paul va entrar al pati de casa amb la seva motoreta Schwalbe espetegant, l'àvia de seguida va girar els ulls en blanc. Vaig córrer al pis de dalt a donar un cop d'ull a la petita, però encara dormia com un tronc. Així que em vaig afanyar a pintar-me els llavis vermells, esvalotar-me els cabells i allisar-me el vestit, i vaig baixar corrents. En Paul ja havia apagat la Schwalbe i s'estava recolzat al seient, eixarrancat. Tens ganes d'una aventura, em va preguntar i em va picar l'ullet.

Esclar que en tenia ganes, però la petita es podia despertar en qualsevol moment i, a més, era dia de bugada. Au, va. En Paul volia anar a la festa del solstici d'estiu dels txecs. Amb en Rühle. Se'ls havia espatllat una màquina a la feina, i abans que ens arribin les peces de recanvi, va dir en Paul, els russos ja seran morts. Evidentment que hi volia anar, jo, però la petita, la bugada.

És ara o mai. Els dits d'en Paul jugaven amb el fre, clic-clac. Jo hauria volgut tocar el dos en aquell mateix moment, esclar, però vaig dir, no, no, amb aquestes presses impossible, i sense el permís de ma mare, ni pensar-ho.

Doncs pregunta-l'hi.

No hi és.

Llavors preguntem-ho a ton pare, ell segur que dirà que sí, va proposar en Paul, va engegar la moto i de cop ja érem a la llarga carretera, anant a mil, el groc de la colza passava llampat pel costat nostre, vaig abraçar en Paul des de darrere, vaig notar la seva esquena contra els meus pits, em vaig recolzar a la seva espatlla, i ja érem a Kleinnaundorf, la primera a l'esquerra, per agafar el carrer Zossen. El despatx del pare era a la tercera planta, i una vegada hi vam ser, de cop, jo no les tenia totes.

Va, espavila't, va dir en Paul, no ens podem pas quedar aquí tota la vida. Ell encara havia de fer la bossa, després em tornaria a recollir cap a dos de quatre. I si se't fa tard, doncs vens directament a tres de sis a la clariana del bosc, va dir en Paul, i va fer per acariciar-me, però jo vaig brandar el cap i em vaig espolsar els seus dits de sobre. Au, va, que amb el teu vell s'hi pot parlar. Que t'ho creguis, vaig cridar-li, però ja se n'havia anat.

Vaig mirar enlaire, per si la finestra era oberta i el pare ja era allà. Què li havia de dir. Escolta, papa, me'n vaig amb dos nois a la festa del solstici, la bugada ja es farà sola i la petita ha après a cuinar de la nit al dia. No cal que t'hi amoïnis, tornaré dilluns. No hi havia cap finestra oberta, esclar. Vaig xutar una llosca de cigarro de l'escala, em vaig asseure al primer graó, vaig posar els colzes als genolls i el cap recolzat als braços. Després, em vaig treure ronya de sota l'ungla del polze. Vaig tornar a mirar cap a la finestra de dalt de tot. Potser la seva secretària faria un descans per dinar, sortiria passejant per la porta, em veuria i em diria, òndia, nena, ton pare està treballant, tira cap a casa. Però les finestres tancades, i les portes també. Absurd. Ja no era una nena, jo, però a una filla meva jo tampoc la deixaria anar-se'n a Txèquia amb dos nois. En tot el carrer, ningú. La petita es despertaria aviat i no se la podia deixar gaire estona sola amb l'àvia. Vaig enfilar-me a la tàpia del jardí de l'entrada i vaig mirar el rellotge del campanar per sobre d'un arbust de fotínia. Dos de tres passades. Encara faltava una hora perquè en Paul tornés a buscar-me, tot i que tampoc havia quedat clar que tornés. Ja me'n podia anar cap a casa, vaig trobar, i vaig baixar de la tàpia.

Poc després de l'entrada del poble, em va agafar un cotxe. Al conductor li creixien uns pèls gruixuts i grisos a les orelles, i quan va somriure i em va dir que jo era un caramel·let, li vaig comptar les dents d'or. Quatre. És genial que m'hagi agafat, li vaig dir, visc al poble del costat, és un trajecte molt curt. Es va recolzar al volant i em va preguntar com em deia i també l'edat, si tenia germans i qui eren els meus pares. Si sabien que rondava sola per la carretera.

Em dic Karin, però el meu nòvio em diu Komma,* tinc setze anys, tinc una germana i dos pares, que evidentment no saben on soc, vaig respondre. Però jo no diria que el que estava fent fos rondar sola per la carretera, vaig afegir després de pensar-m'ho un segon. Ell va somriure, molt bé, molt bé. Cinc. Eren cinc dents d'or. A fora, els interminables camps de colza. Viu per aquí prop, li vaig preguntar. Segur que t'agradaria saber-ho, vols que t'ensenyi casa meva. I tant, vaig respondre, però avui no em va bé, la veritat és que encara he de fer un munt de coses. Quina una en portes de cap, va preguntar i va somriure altra vegada. És vostè un xafarder acabat, i ara deixi'm baixar aquí mateix, vaig dir. Es va aturar, vaig obrir la porta del copilot d'una revolada. Repetim quan vulgui, mademoiselle, va dir, va tocar la botzina i se'n va anar.

L'àvia estava emprenyadíssima. Que com se m'acudia. Que si m'havia tornat boja. Que què volia aquell bandarra. Que no podia anar-me'n com si res amb el primer que passava. Li

* *Komma*, en alemany, és alhora el substantiu 'coma' (el signe de puntuació) i una abreviació de *Komm mal her*, 'vine'. *(N. de la trad.)*

vaig agafar la petita, que no parava de bramar, i li vaig explicar que en Paul no era el primer que passava. I que què es pensava. Com si jo me n'anés amb qualsevol. Que només havia sortit una estoneta, que fes el favor de no muntar un cristo. Els seus crits se sentien des del fons del pati.

No passa res, no passa res, li vaig xiuxiuejar a la petita a cau d'orella, i li vaig fer un petó als cabells fins i suaus. L'àvia no ho pensa, tot això. Només està enfadada perquè va perdre la guerra. Vaig asseure la petita a terra. De seguida se'm va aferrar a la cama. Espurneta, ara he de fer la bugada i no et puc tenir a coll tota l'estona, que no ho entens.

La petita no ho entenia. Les llàgrimes se li apilotaven a les pestanyes. Per què va haver de tornar a parir, ma mare. Vaig sacsejar una de les branques baixes de la noguera. La petita es va quedar mirant el balanceig com una bleda i va callar. Ho veus, vaig dir, vaig obrir la màquina, vaig entaforar la roba molla al cossi de zinc i vaig entrar a casa amb dos cubells.

Quan vaig acabar amb la centrifugadora de maneta, la vaig sentir remugant al portal. Que si ja hi tornava amb aquell noi. Era una vergonya. Que algú m'hauria de cantar les quaranta. Aquest jovent d'avui en dia. El portal va retrunyir en tancar-se. Al cap de poc, el pare va sortir al pati del darrere. La petita va fer un somriure radiant. El pare la va agafar a coll, la va llançar enlaire i em va dir, ma mare diu que el teu Paul ha vingut un altre cop. Vaig assentir i vaig treure una samarreta interior del tambor. Aquest Paul, va riure el pare, sedueix la meva filla i fa parar boja la meva mare. I què heu fet, doncs.

Només hem anat a fer una volteta amb moto.

Només una volteta, va preguntar el pare.

Només una volteta.

I n'hi haurà més, de voltetes, o què.

Vaig arronsar les espatlles, potser.

Molt bé, doncs si teniu pensat sortir a voltar sovint, abans pregunta-m'ho, si no tot plegat es pot acabar empantanegant.

La petita ploriquejava, el pare li va donar uns copets al cul per calmar-la. Llavors, em va mirar molt seriós i va dir, promet-me que m'estàs dient la veritat.

T'ho prometo.

Tres quarts de cinc. Una hora encara. Per què no li havia dit res al pare. Vaig posar la petita al canviador i li vaig netejar la caca del cul mentre rumiava com m'ho podia fer per ser a la clariana del bosc a tres de sis. Dir-ho tot a mon pare. Massa tard. Tres dies a Txèquia. No em deixaria mai de mai. I encara que em deixés. Llavors m'ho prohibiria ma mare.

Les cinc. El pare era a l'entrada, sota l'Škoda, només li sortien els peus. L'àvia s'estava al costat, asseguda en un tamboret, amb les comissures de la boca cap avall i una caixa d'eines al davant. Quan el pare cridava clau anglesa, ella li allargava la clau anglesa, quan ell cridava pistó, ella li allargava el pistó, quan ell cridava gira, ella anava fins al volant i el girava. Mecagondena. El pare començava a renegar. Cap possibilitat de preguntar-l'hi. Vaig agafar-li les mans a la petita, se'm va posar sobre els peus i vam caminar així amunt i avall pel jardí. Li encantava aquest joc, jo esperava que ma mare arribés aviat.

Un quart de sis. Primer el repic dels seus talons contra l'asfalt, després el grinyol del portal i llavors el grinyol de la porta. La petita es va posar a cridar. I ara què passa, va dir la mare, que té gasos, febre, diarrea, va preguntar. Vaig arronsar les espatlles. Me l'agafes, li vaig demanar. Em deixes acabar d'arribar o què, va dir la mare, i va passar de llarg per anar-se'n a l'habitació.

Dos de sis. La mare al sofà. Jo amb la petita a la catifa. La petita feia córrer un bloc de fusta per la meva cama i murmurava, brum-brum.

Mama, em pots agafar la petita, sisplau.

I ara, si esteu la mar de bé jugant.

Mama, t'ho dic de veritat.

Au, dona-me-la, doncs.

Li vaig passar la petita, vaig córrer escales amunt, pintallavis, vestit blau, cabells cardats, baixar, sortir. Volia arribar-hi abans d'hora, abans que en Rühle. A fora vaig sacsejar-li el peu esquerre al pare i vaig cridar, tornaré a l'hora de sopar.

Es pot saber on vas.